Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, http://www.unicode.org/udhr.

KEDENGA KPEEKPE YOO EYU WALA TOM

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pomona eyaa se pewee kıman wala esındaa ne pıkena wazay poyo koyo, ditisaa dodo se peede ejade yoo tı-yoo weo, toovonum ne laheziye paliyna;

Đιnaa se εyʊ wala tɔm kusıŋ nɛ tı-yɔɔ kudɔŋ palabına nɛ kıwɛɛkım tɔyı nɛ pıcɛyıɣ ɛyaa. Mbʊ pacaɣ se ɛjadɛ ɛlɛɣzı wɛtʊ, ɛyaa wɛɛ pa-tı yɔɔ, pɔyɔɔdʊʊ yem faaa nɛ pıwılı se palı kʊñɔŋ taa, sɔɔndʊ ɛɛtasıɣ-wɛ kpaʊ;

Yee wade kewiyay ekandayıy eyʊ wala yɔɔ camıye kɔyɔ, widiyi pııkay eyʊ enʊ kenaʊ kıjeyʊʊ se ekʊyı kewiyay nga kɔ-yɔɔ se kalakı-ı ñan;

Powe camıye se pasına ajeya, akpeeti ne ala taabalıye doo tomıye deu ne puhuuna-ye;

Đinaa se ajeya kıgbendʊʊ ŋgbeye paɣtʊ takayaɣ taa ke eyaa kpeekpe tası tisuu eyʊ wala ne e-wazaɣ pɔ-tɔm, ne pɔtɔ se abalaa ne halaa pɛwɛ kımaŋ wala ana a-ɛsındaa; mbʊ labına ne paka ñʊʊ se pekpeetiɣ samaɣ sınaʊ tʊmɪyɛ yɔɔ ne pısa pɛwɛɛ pa-tı yɔɔ camɪyɛ;

Ajɛya kɪgbɛdʊʊ ŋgbɛyɛ taa ajɛya tisaa se alakı nɛ εyaa kpeekpe ña εyʊ wala, εlɛ pʊwɛɛ se ŋgbɛyɛ εdʊ-yɛ nisi;

Yee εyaa tıŋgε ιwɛna lımayzıyε kʊdʊmdıyε εyʊ wala nɛ ε-tı yɔɔ wɛʊ tɔm yɔɔ kɔyɔ, pısaŋ nɛ pala tʊmıyɛ ndı.

MBU AJEYA KIGBENDUU NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDENGA KPEEKPE YOO EY℧ WALA TOM tʊnɛ tıkɛ ajɛya wena kedenga kpeekpe yoɔ ɛyʊ wala tɔm wɛ a-ñʊŋ taa yo a-lımaɣzıyɛ; nɛ pısa acɛyı a-tı, akuli ŋgbɛyɛ dınɛ da-ajɛya ɛyaa nɛ ajɛya lɛɛna ɛyaa ɛsɛ nɛ paña ɛyʊ wala nɛ ɛ-tı yoɔ wɛʊ tɔm.

Hoolay 1

Palʊlʊʊ ɛyaaa nɛ pa-tɪ yɔɔ wɛʊ kpaagbaa nɛ pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa. Palʊlʊʊ-wɛ nɛ pɔ-lɔŋ nɛ pa-maɣzım; mbʊ yekina nɛ pɔsɔɔlɪ dama se pɛkɛ ɛyaa pa-tɪŋgɛ.

Hoolay 2

Paa εyʊ weyi, εkɛ kısɛm, kıkpɛdʊ, kʊhʊlʊm, ñımdʊ, kɛdɛyaɣ, paa εkɛ cɔɔcı ŋgʊ kı-taa tʊ, ɛlaɣ sıınaa, εριzιɣ εtɔ se kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala wena pɔyɔɔdı a-tɔm cıellnɛ yɔ, akɛ dɔdɔ ε-ñına.

Mbʊ dɔdɔ paa εyʊ ɛlɪna le, εkɛ ɛjadɛ ndɪ dɪwɛ dɪ-tɪ yɔɔ yɔ, dɪfɛyɪ dɪ-tɪ yɔɔ yɔ dɪ-taa tʊ, yaa dɪ-poliitikii kɛ ŋgʊ, paapızıɣ pɔtɔ se ɛyʊ wala tɔm tʊnɛ tɪdataɣna-ı.

Hoolay 3

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se ɛwɛɛna wezuu, ɛwɛɛ ɛ-tı yɔɔ nɛ ɛkandayı ɛ-tı yɔɔ.

Hoolay 4

Pιfεγι se nooyʊ εwεε yomiye taa; εlε padaadʊ-ι dodo kʊñoŋ. Pekizi yomiye tom.

Hoolay 5

Pւfɛyւ se padʊ nɔɔyʊ kʊñɔŋ, pɛkpɛŋgɛsւ-ւ, yaa palabւ-ւ mbʊ pɪdamʊna se pala ɛyʊ yɔ.

Hoolay 6

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe wε kımaŋ paɣtʊ ɛsındaa nɛ pɛwɛɛna wadɛ dɔdɔ se paɣtʊ ɛkandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ. Yee palakı-wɛ nabʊyʊ nɛ pɪfɛyɪ deu, yaa pɪɪdɔŋ paɣtʊ nʊmaʊ ta, pɪwɛɛ dɔdɔ se pakandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ.

Hoolay 8

Paa anı, εwεna wadε se pacaγ-ı tɔm yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paɣtʊ ha-ι yɔ a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi εjadε taa tɔm hʊyaa.

Hoolay 9

Paapızıy pakpa nəəyo fann padıy yaa pekezi-i teto.

Hoolay 10

Yee pakpa εyʊ nɔɔyʊ se ɛlabı nabʊyʊ, ɛwɛna wadɛ se pahʊʊ ε-tɔm fayıı nɛ pana; tideɣ yaa tısıkı.

Hoolay 11

- 1. Εγυ weyi pakpa-ι nε padahʊda ε-tɔm yɔ, pɔcɔŋna-ι se εdεwεεkι pʊyʊ; a-aseɣde tınaa nε ε-yɔɔ kandıyaa pasıŋgıɣ ε-wayı, pahʊʊ ε-tɔm fayıı εzı paɣtʊ pɔzʊʊ yɔ, nε pana toovonum.
- 2. Paakpay εyʊ sɔnɔ dooo mbʊ εɛlaba nɛ pɪdaafɛyɪ paytʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayɪ pʊkɔma pɪlɪɪ se εɛlabı mbʊ yɔ pɪkɛ kɪwɛɛkɪm, nɛ pʊpɔzʊʊ se pɔhɔ ε-naŋgbaŋgʊʊ kɔyɔ, paytʊ kɪbɪndʊ yɔɔ patɪŋgɪy.

Hoolay 12

Pιfεγι deu se εγσ nooyσ εdσ ε-noo lelσ tom taa yem yem.

Hoolay 13

- 1. Paa anı, εwεna wadε se ewolo paa le, εcay dende e-liu wεε γο paa εjade ndı lε dι-taa.
- 2. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εkʊyı εjadɛ ndı εwɛ dı-taa yɔ, paa pıkɛ ε-ñındɛ, nɛ pımaɣ-ι dooye lɛ, εριsι.

Hoolay 14

- 1. Yee palı εγυ προγύ wayı doli fannı, εwεπα wade se eñını kuyuu duduye. Etalı le, padaalo-ı.
- 2. Elε, yee toovonum, εwεεκι nabʊyʊ nε pañınıɣ-ı se pakpa-ı, εfεyına wadε se εdʊ kʊyʊʊ doli.

Hoolay 15

1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyaa εjadɛ nadıyɛ se ε-tε.

2. Pιfεyι se pekizina nooyo se εdaayaa ε-εjaqε se ε-tε yaa εdaa lεχει tε.

Hoolay 16

- 1. Halıbiya nε abalıbıya, paa pε-tε le, palakı cɔɔcı ŋgʊ, patalıɣ pe-dede lɛ, pɛwɛna wadɛ se pawalı, pakpaɣ halaa nɛ papısı dısı nɛ sı-tınaa. Pa-wala wɛ kımaŋ halıkpaɣyɛ dede; abalʊ wɛna wadɛ se ekizi ɛ-halʊ nɛ εdɔɔnι-ι; halʊ ñɛwɛna wadɛ dɔdɔ se ekizi ε-walʊ nɛ εkʊι ε-yɔɔ.
- 2. Pɛlɔ nɛ evebu, petisiɣ se pɔsɔɔlι dama nɛ pʊcɔ palabι-wɛ halıkpaɣyɛ sɔnzı. Pıfɛyı pakpa pa-taa nɔɔyɔ nɛ doŋ.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena wade se samay ne kewiyay pakandayı ko-yoo.

Hoolay 17

- 1. Εyʊ paa weyi, paa εwε e-deke, paa εwε lalaa hεkʊdaa, εwεna wadε se εwεεna ñιm.
- 2. Pιfεγι deu se pεlεγ nooyo ε-ñιm faŋŋŋ.

Hoolay 18

Paa anı, εwɛna wadɛ se elızı ε-lımaɣza faaa, εtɪŋ ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛsɔɔlaa yɔ. Pʊ-tɔbʊʊ se wadɛ dunɛ diyekina nɛ εyʊ pızı eyele ɛsɔ tɔm nʊmaʊ nakʊyʊ nɛ εtɪŋ lɛɛkʊ, εpɪzı ɛwulı ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛtɪŋgıɣ-kʊ yo kʊ-tɔm lalaa faaa; paa ɛwɛ e-deke yaa ɛ nɛ lalaa, ɛpɪzıɣ ɛla pʊ-tʊmɪyɛ.

Hoolay 19

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyɔɔdɪ faaa ndʊ ɛmaɣzɪɣ yɔ; pʊ-tɔbʊʊ se sɔɔndʊ ɛdaakpa εyʊ nɔɔyʊ se εεyɔɔdɪ natʊyʊ nɛ palabɪ-ɪ nabʊyʊ. Pʊ-tɔbʊʊ dɔdɔ se εyʊ wɛna wadɛ se ɛkɛdɪ lalaa ndʊ ɛsɪma, ɛnaa yaa ɛnɪwa yɔ.

Hoolay 20

- 1. Paa anı, εwεna wadε se ewolo kediyzay nε εwεεna ŋgbεyε.
- 2. Pıfɛyı se pakpa nɔɔyʊ nɛ doŋ se ɛsʊʊ ŋgbɛyɛ nadıyɛ taa.

Hoolay 21

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εdʊ ε-nɔɔ ε-εjadɛ dɔkʊʊ tʊmιyɛ tɔm taa. Emaɣmaɣ εριzιɣ εla lımaɣza yaa εtιŋna samaɣ lızı εyaa mba se pɔdɔkı εjadɛ yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa anı, ɛwɛna wadɛ se ɛla kewiyaɣ tʊmıyɛ nadıyɛ.
- 3. Samay soolim kena kewiyay don tigide. Takayısı dozoo panayna samay soolim mbo.

Hoolay 22

Paa εyʊ weyi, εwɛna waqɛ se samaɣ ɛkandayı ε-yɔɔ. Kandayʊʊ mbʊ piyekina nɛ εyʊ wɛɛ ε-tı yɔɔ, εhɛzı ñım nɛ ɛsɛkuliye pa-ñınʊʊ nʊmaʊ taa.

Hoolay 23

- 1. Paa anı, ɛwɛna wadɛ se ehiɣ tʊmɪyɛ, tʊmɪyɛ ndɪ ɛsɔɔlaa yɔ, ɛlabı-dɪ nɛ mulum ɛdaawɛɛ.
- 2. Eyaa kpeekpe wɛna wadɛ se, palakı tʊmɪyɛ kʊdʊmdɪyɛ kɔyɔ, pɛhɛyɪ-wɛ kımaŋ, mulum ɛdaawɛɛ.

- 3. Εγυ weui εlakı tumiye yo, pumunaa se peheyi-i camiye, pitalı ε ne ε-mizay ne padaala kuñon samay taa.
- 4. Paa anı, εwɛna wadɛ se ε nɛ lalaa padʊ ŋgbɛyɛ; ε-ŋgbɛyɛ εkpɛndı aŋgba lɛɛna yɔɔ, aŋgba ana awɛɛ doŋ nɛ akandayı ε-yɔɔ.

Hoolay 24

Paa anı, εwεna wadɛ se εhεzι nε εcalası ε-εsε, padaakılı-ı nazʊʊ tʊmıyɛ taa; εwεna wadɛ dɔdɔ se paa pınaɣ ŋga, paha-ı fenaɣ kʊdʊmaɣ, εhεzι nε pɛtɛ pɛhɛyι-ı ke-liidiya.

Hoolay 25

- 1. Paa anı, εwεna wadε se εwεεna ñım nε pıwazı ε nε ε-ñımba pe-wezuu caɣʊ taa; εzı tɔɔnaɣ, tɔɔla, dʊzʊyɛ nɛ kɔ yɔ. Ewɛna wadɛ se ɛlakı kʊñɔŋ, pıwιɣ-ı, ɛlabi ɛjam, ɛpιsı ɛdanɛ yaa leluu, ɛkpadayaa, pala nabʊyʊ nɛ pasına-ı.
- 2. Ason ne piya pomonaa se pasına pınnn.

Hoolay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-εsɛ. Pɪdamʊna se pɛhɛyɪ kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pɪkɛna paa anı kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛɣtʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyɪ. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlı sukuli kıtɛzʊʊ nɔnɔsɪ paa anı.
- 2. Eyʊ woki sukuli se ε-εsɛ ikuli, pıwazı-ı e-wezuu caɣʊ taa, pısına-ı nɛ εña εyʊ wala. Kısıɣna εyaa nɛ panıɣna dama, pekpeɣu dama pa-kıwɛɛkım, padʊʊ ŋgbɛyɛ. Kısıɣna dɔdɔ ajɛya kıgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ tʊma wena añınıɣ laŋhɛzıyɛ yɔ.
- 3. Piya ñımba wεna waqε se palızı sukuli ηgʊ pɔsɔɔla se pepiya iwobi-kʊ yɔ.

Hoolay 27

- 1. Paa anı, εwεna wadε se εdʊ nɔɔ faaa ε-εjadε sɔnzı tɔm taa nɛ mbʊ pılıχ pı-taa yɔ, pıwazı-ı.
- 2. Paa anı εwɛna wadɛ se εkandayı mbʊ εlaba nɛ ε-hıdɛ sɛɛ yɔ pʊ-yɔɔ.

Hoolay 28

Paa anı, εwɛna wadɛ se εñaɣ pana nɛ yɛdɛyɛdɛtʊ ɛdaawɛ ɛjadɛ yɔɔ, εzι pɔyɔɔdʊʊ kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm takayaɣ taa yɔ.

Hoolay 29

- 1. Paa anı, etılı esıı se ewe samay ŋga ka-taa feee ne pıkedıyna-ı yɔ, etɔɔ-ke kımıye.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediyzina se ε-wala ñιnʊʊ nʊmaʊ nɛ ε-tι yɔɔ wɛʊ leleŋ nιʊ pa-taa lɛ, kamaɣ wɛɛ; pıfɛyι se εcɛzι-kɛ; paɣtʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ εyaa ñaŋ dama wala; mbʊ haɣna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samaɣ taa εyaa ınıına dama.
- 3. Eyʊ nɔɔyʊ ɛɛpɪzɪɣ ɛtɔ se ɛñaŋ wala ana nɛ pʊdɔdɔ ɛzɪ ajɛya kɪgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ sɔɔlʊʊ yɔ.

Hoolay 30

Kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm tʊnɛ, tι-taa tʊ kpayı kpayı. Eyʊ nɔɔyʊ fɛyı εtɔŋ se hɔɔlʊʊ kʊnɛ, yaa ŋgʊ yɔ, kʊtɔŋna se padaaña wala naayɛ ɛjadɛ dɪnɛ,yaa ndɪ yɔ dɪ-taa.